

Mladi za napredek Maribora

35. srečanje

»Laž ima kratke noge«

Raziskovalna naloga

Področje: Psihologija, pedagogika

Avtor: STELA GAŠPARIČ

Mentor: IRENA PROSENJAK

Šola: OŠ DRAGA KOBALA MARIBOR

Maribor, 2018

Mladi za napredek Maribora

35. srečanje

»Laž ima kratke noge«

Raziskovalna naloga

Področje: Psihologija, pedagogika

Maribor, 2018

KAZALO VSEBINE

1. POVZETEK.....	iii
2. UVOD.....	2
2.1 Cilji in hipoteze	2
3. KAJ JE LAŽ?.....	3
3.1 Zakaj ljudje na splošno lažemo?.....	4
3.2 V čem se laganje otrok razlikuje od laganja odraslih?	5
3.3 Zakaj otroci lažejo?	5
3.3.1 Katere so najpogostejše otroške laži?	5
3.3.2 Kako naj na laž reagiramo?.....	7
3.4 Ali res vsi lažemo?	7
3.5 Zakaj lažemo in koliko lažemo?	8
3.6 Najpogostejše lastnosti lažnivcev	8
4. OPREDELITEV PREVARE (LAŽI)	9
4.1 Posredna prevara –izmikanje.....	9
5. SPLOŠNE OBLIKE SPORAZUMEVANJA	10
5.1 Nebesedno vedenje oziroma telesna govorica.....	10
5.2 Kvaliteta glasu	10
5.3 Vsebina govora.....	11
5.4 Mikroznaki.....	11
6. RESNICE IN MITI O LAŽEH:.....	11
7. METODOLOGIJA DELA.....	13
8. REZULTATI.....	13
8.1 Rezultati ankete, na katero so odgovarjali učenci naše šole.....	13
8.2 Analiza odgovorov spletne ankete za starše	25
8.3 Zapis intervjuja s psihologinjo Aleksandro Borovnik.....	29
9. DRUŽBENA ODGOVORNOST	29
10. ZAKLJUČEK.....	30
11. VIRI IN LITERATURA	32
12. PRILOGE.....	33
12.1 Anketa za učence	33
12.2 Spletna anketa za starše	34

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Sodelujoči v anketi.....	14
Graf 2: Odgovori anketirancev na vprašanje ali kdaj lažejo	14
Graf 3: Prikaz poznavanja pregovora: »Laž ima kratke noge.«.....	15
Graf 4: Kako pogosto lažejo anketiranci.....	16
Graf 5: Prikaz zavedanja, da ima laž posledice.....	17
Graf 7: Situacije laganja anketirancev	18
Graf 7: Komu največ lažemo	19
Graf 8 : Katere laži ne bi učenci nikoli odpustili	20
Graf 9: Mnenje o laganju prijateljev.	21
Graf 10: Reakcija anketirancev na ugotovljeno laganje.....	21
Graf 11: Mnenje o laganju odraslih.....	22
Graf 12: Ali je laganje odvisnost?.....	23
Graf 13:Zadnja laž.....	24
Graf 14: Ali se starši kdaj zlažejo?.....	25
Graf 15: Komu se starši največkrat zlažejo.....	26
Graf 16: Ali se vam vaš otrok kdaj zlaže?	26
Graf 17: Odobravanje »malih« laži pri starših	28

KAZALO SLIK

Slika 1: Telesni znak laganja.....	4
Slika 2: Govorica telesa.....	10
Slika 3: Ostržkov nos	12

KAZALO TABEL

Tabela 1: Število anketirancev	13
Tabela 2: Ali kdaj lažeš	14
Tabela 3: Na kaj pomisliš ob pregovoru: »Laž ima kratke noge«	15
Tabela 4: Kako pogosto anketiranci lažejo	16
Tabela 5: Ali ima laganje posledice	17
Tabela 6: Situacije v katerih se največkrat zlažejo	18
Tabela 7: Komu se največkrat zlažeš	18
Tabela 8: Katere laži ne bi odpustil.....	19
Tabela 9: Mnenje o tem, da prijatelji velikokrat lažejo tebi.....	20
Tabela10: Reakcija anketirancev na laganje	21
Tabela 11: Mnenje o laganju odraslih	22
Tabela 12: Ali je laganje odvisnost?	23
Tabela 13: Zadnja laž	23
Tabela 14: Mnenja staršev o laganju.....	25
Tabela 15: Prepoznavanje laži pri otrocih.....	26
Tabela 16: Najpogostejše laži otrok anketiranih staršev	27
Tabela 17: Reakcije staršev ob laganju njihovega otroka	28

1. POVZETEK

Namen moje naloge je raziskovanje zanimive teme, s katero se srečujemo vsak dan. To je laganje.

Zanimalo me je, zakaj ljudje lažejo, kdaj se najpogosteje zatekajo k laži, se laganje glede na starost spreminja in ali lahko postanemo odvisni od laganja. Koliko in kdaj lažejo učenci naše šole, sem ugotovila s pomočjo ankete. Za starše sem pripravila spletno anketo z namenom, da izvem, ali kdaj lažejo tudi odrasli, predvsem pa me je zanimalo kako reagirajo starši, ko ugotovijo, da se jim je njihov otrok zlagal. O laganju učencev na šoli sem intervjuvala našo pedagoginjo, psihologinjo.

2. UVOD

Laganje je govorjenje neresnice v katerikoli obliki.

Samo laganje lahko hitro opazimo. Predvsem otroci ne upajo pogledati v oči, mencajo in začnejo jecljati. Starejši kot smo, bolj vešči smo. Vemo, da se moramo najprej umiriti, potem šele govoriti. Laganje je lahko občasno, lahko pa je tudi vsakodnevno in takšnemu človeku rečemo, da je patološki lažnivec. Ta patološki lažnivec ne loči resnice od laži, sam živi v »navidezem svetu« v katerem je resnica vse to, kar govori on, čeprav v podzavesti ve, da je vse laž.

Kadar se srečamo z osebo, ki nam laže, potrebujemo veliko potrpljenja. To pomeni, da lažje komuniciramo, če mu damo vedeti, da vemo, da laže in ga skušamo usmeriti na pot, kjer laž nima prostora. Večkrat se zgodi, da do te osebe izgubimo zaupanje, saj ne vemo, kdaj nas bo spet »nalagala«.

Ja, laganje zahteva vajo, ker vaja vedno dela mojstra, kar posledično pomeni, da kvalitetni lažnivci niso rojeni, ampak se v to postopoma in vztrajno razvijejo. Z vajo.

(<https://www.aktivni.si/psihologija/razkrivamo-nekaj-znakov-ki-so-obicajni-indikatorji-davam-oseba-laze/>)

2.1 Cilji in hipoteze

Cilji, ki sem si jih zastavila so:

1. Spoznati pojem laži in vrste laganja.
2. Ugotoviti, kako prepoznamo, da nam kdo laže.
3. Raziskati, kako se temu lahko izogibamo.
4. Ugotoviti, koliko učenci naše šole lažejo in ali se zavedajo posledic.
5. Ugotoviti, komu najpogosteje lažejo in o čem najpogosteje govorijo neresnico.
6. Ugotoviti, ali je laganje lahko tudi odvisnost.
7. Raziskati, kaj starši menijo o laganju, ali prepoznajo kdaj jim otrok laže in kako v primeru govorjenja neresnice pri svojem otroku odreagirajo.

Hipoteze:

1. Hipoteza: Več kot 80 % učencev naše šole se kdaj zlaže.
2. Hipoteza: Učenci največkrat lažejo doma.
3. Hipoteza: Starši slutijo kdaj jim otrok laže in prepoznajo kdaj jim otrok ne govori resnice.
4. Hipoteza: 20 % staršev kaznuje svoje otroke, če jim lažejo.

3. KAJ JE LAŽ?

Laž je namerno govorjenje neresnice oziroma zamolčanje nečesa, kar bi morali povedati, pa ne povemo. Laž je tudi, ko nekomu nekaj povemo, pa on zaradi tega napačno sklepa, ker pač upošteva naša dejstva, ki smo jih navedli, četudi niso resnična.

Laž je trditev, za katero govornik ve, da je napačna in je povedana zato, da bi govornik z njo prevaral poslušalca.

Zavedati se moramo, da laganje ni nekaj preprostega. Laž lahko spodbudijo različna čustva in namere, od slabih do dobrih, odvisno od okoliščin. Zlonamerna laž lahko povzroči veliko trpljenja, vpliv dobronamerne laži pa lahko pomeni nadaljevanje dobrih družbenih odnosov.

Govoriti resnico v vsakem trenutku utegne kazati na pomanjkanje čustvenosti in prijaznosti, lahko celo uniči vezi, ki nas povezujejo. Na drugi strani pa laganje v osebnih odnosih z namenom prikrievanja napačnih dejanj ali izdajstva lahko uniči zaupanje. Intimne zveze so odvisne prav od zaupanja in odprtosti. Nastanejo in ohranjajo se na temelju našega zaupanja, da lahko verjamemo v to, kar so nas naučili.

Poznamo različne vrste laganja:

- Popolno oziroma črno laganje: To je izmišljanje dejstev. Nekateri nezvesti partnerji gredo v prav neverjetne skrajnosti in si izmišljajo zapletene zgodbe z dovršenimi podrobnostmi, vse to zato, da bi svoje laganje podkrepili z verodostojno, resnično zgodbo. Drugi samo nekoliko priredijo resnico, da bi tako zabrisali sledi.
- Temu nasprotno je belo oziroma nedolžno laganje – drobna laž: Pri tej obliki laganja lažnivci del zgodbe namerno izpustijo oziroma prikrijejo del resnice, da ne bi koga prizadeli.
- Družbeno sprejemljive laži: Tovrstne laži veljajo za "bele", njihova funkcija pa je nekakšno "podmazovanje" medosebnih odnosov. Izgovorjene so tako, da jih ljudje sploh ne zaznajo. Takšne laži so v rabi predvsem zaradi spoštovanja občutkov drugih, njihov namen pa ni prevara.
- Šaljivo laganje: Zabava poslušalce, vsaka motivacija za prevaro je "začasna in naga-jiva".
- Nesebično laganje: To so laži, katerih namen je omiliti trpljenje ali pa okrepiti samozavest druge osebe.
- Agresivno laganje: Namen je prizadeti drugo osebo ali pa si pridobiti določeno prednost.

- Obrambno laganje: S tovrstnim laganjem poskušamo zaščititi druge in sebe in je v pomoč pri interpretaciji pomena partnerjeve nezvestobe.

(<http://www.viva.si/Mnenja/3722/Laganje>)

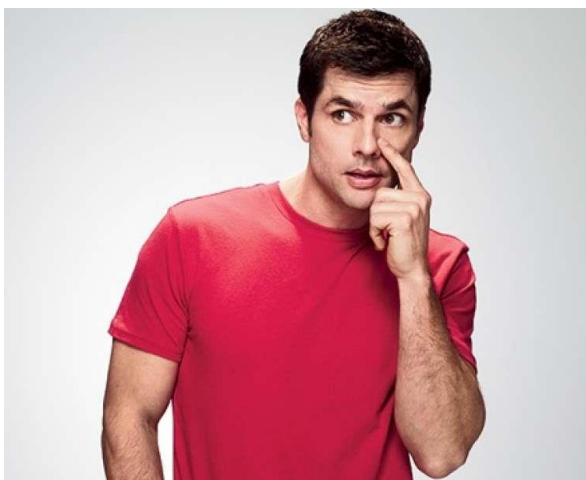
3.1 Zakaj ljudje na splošno lažemo?

Laž je namerno neresnična izjava, izmišljotina ali nepristnost, pretvarjanje. Laž je tudi prikrivanje resnice in namerno prikrivanje pomembnih dejstev. Zakaj torej ljudje to počnemo?

Druga vrsta laži je malce bolj neprijetna človeška lastnost, ki si je običajno ne zmoremo priznati. Včasih smo tako preplavljeni z bolečimi čustvi, ali polni bolečih preteklih dogodkov, ki jih ne zmoremo preboleti, da smo sami trdno prepričani, da govorimo resnico. Na primer: Vedno je vse po tvoje! Ta naša zaslepljenost za lastne slepe pege krha naše odnose.

Res pa je tudi, da v vseh odnosih ne potrebujemo enako bližine in si je niti ne želimo. Takrat je povsem sprejemljivo in običajno, da uporabljamo družbeno sprejemljive laži. Kako si? V redu. O kako dobra jabolčna pita! Prideš danes na srečanje? Joj, sem pa že zmenjena in nimam časa. To je tako pogost in običajen pojav, da temu ne rabimo reči laž temveč vljudnost, prijaznost in olika. S tem ni nič narobe, dokler ne gre za odnose kot je partnerstvo, tesno prijateljstvo ali starševstvo.

(<https://www.aktivni.si/psihologija/razkrivamo-nekaj-znakov-ki-so-obicajni-indikatorji-davam-oseba-laze/>)

Slika 1: Telesni znak laganja (<https://www.google.si/search?q=la%C5%BEnivec>)

3.2 V čem se laganje otrok razlikuje od laganja odraslih?

Otroško laganje je drugačno kot laganje odraslega. Odrasli so v polnosti odgovorni za svoja dejanja, pa naj imajo še tako »dober razlog« za laganje. Odrasli lažejo, da bi se izognili neprijetnosti, čeprav s tem krhajo odnose. V odnosu starš – otrok, je odgovornost za odnos na strani odraslega. Otroci se namreč življenja šele učijo. Seveda starši niso odgovorni za to, kako se otrok počuti in kaj dela, včasih je otrokova stiska in posledično grdo vedenje posledica nečesa, kar se je zgodilo zunaj doma. So pa starši odgovorni za svoja ravnanja in svojo reakcijo na otrokovo laganje.

Otroci, ki se počutijo dobro in imajo v odnosu s svojimi starši dovolj bližine, ne lažejo. Laž otroka tako vedno nosi v sebi sporočilo.

(<http://www.viva.si/Psihologija-in-odnosi/12958/Razkrinkajte-la%C5%BEivce>)

3.3 Zakaj otroci lažejo?

Otroška laž je posledica strahu. To je klic na pomoč. Vsaka laž, je poziv staršem: »To je preveč zame, strah me je, da ne bom sprejet, da me boste zasmehovali, kritizirali ali kaznovali. Rabim razumevanje in pomoč, da se z življenjem spoprimem na bolj konstruktiven način.«

Včasih je laž preprosto sporočilo: »Ne vidite me! Preveč ste obsedeni s popolnostjo in redom in tem kaj je prav in kaj narobe. Do mene ste preveč strogi, me zanemarjate ali pa dušite s svojo pretirano skrbjo.« S svojimi lažmi otroci sporočajo, da je v odnosu premalo bližine.

3.3.1 Katere so najpogostejše otroške laži?

Laganje, oziroma govorjenje neresnice se lahko pojavi že zelo zgodaj v otrokovem predšolskem obdobju, praktično takoj, ko otrok začne komunicirati z govorjenjem.

Pripovedovanje zgodbic so najpogostejše laži predšolskega obdobja. Kadar so to drobne reči, zgolj odražajo otrokove želje. Predšolski otrok živi v svetu, kjer niso jasne meje med magičnim, nerealnim in realnim.

Včasih pripovedovanje zgodbic dobi večje razsežnosti: otrok pripoveduje zgodbe o izletih, na

katere ni nikoli šel, o igračah, ki jih v resnici nima in o dogodkih, ki se v resnici niso zgodili. Tak otrok nam s svojim laganjem sporoča, da potrebuje več pozitivne pozornosti. Bolj kot si izmišljuje, bolj potrebuje našo bližino, sprejetost in pozornost.

Če v svetu v katerem živi, otrok dobi premalo občutka sprejetosti, zanimanja in ljubeče pozornosti, potem otrok zbeži v svet domišljije. Tak pobeg je klic na pomoč in ne faza v življenju.

Jaz nisem bil! Je tiste vrste laž, ki na starše najbolj vrže iz tira. Otroci zanikajo, čeprav je včasih povsem očitno, da so krivi. To starše jezi, predvsem pa jih je strah, da bodo otroci lažnivci. Kadar so otroci grajani in kaznovani, se zatekajo k laganju, da bi se temu izognili. Če na laganje reagiramo s še več grajanja in kaznovanja, se otrok nauči samo to, da se mora naslednjic bolj skriti, da ga ne bomo dobili. In prepad med otroki in starši se še pogloblja.

Seveda ni prav, da otrok laže! Vendar če želimo otroka naučiti drugačnih poti, potem moramo najprej slišati sporočilo in prilagoditi svoj odnos. Otrok, ki laže, sporoča, da nujno potrebuje, da ga sprejmemo in razumemo. Šele tako lahko otroku pomagamo, da se s težavami spoprime na boljši način.

To ne pomeni, da mora biti vse tako, kot narekuje otrok! Niso problematične meje, ki jih postavljamo, ampak način, kako jih postavljamo. Čas avtoritarne vzgoje je minil, otrokom ne moremo več zgolj ukazovati in zahtevati pokorščino. Če želimo, da nas otroci slišijo, potem se najprej naučimo mi slišati njih, kaj nam s svojim vedenjem sporočajo.

»Jaz sem, jaz imam, jaz znam.« zgodbice se pojavijo, kadar je okolje preveč tekmovalno in storilnostno naravnano. Da bi bili sprejeti, imajo otroci občutek, da se morajo hvaliti, kaj vse imajo in kaj vse že znajo in lagati, kaj vse so naredili. »Jaz pa imam pet barbik! Jaz pa že znam voziti kolo!« Otrok ima potrebo po biti sprejet. V preveč storilnostno naravnem in tekmovalnem okolju otrok laže za ceno sprejetosti.

(<https://www.aktivni.si/psihologija/razkrivamo-nekaj-znakov-ki-so-obicajni-indikatorji-davam-oseba-laze/>)

3.3.2 Kako naj na laž reagiramo?

Otroška laž ali neresnica vedno potrebuje odziv. Predvsem otrok potrebuje, da prepoznamo, kaj s svojo lažjo sporoča. Otrok, ki laže ni sproščen. Pri mlajšem otroku hitro prepoznamo strah in nemir, ki sta znanilki, da se otrok ne počuti dobro. Starejši otroci pa se zapirajo, se ne pogovarjajo, ne delijo svojih dilem, strahov in bolečin.

Kadar posumimo, da otrok laže, se nikoli ne prelevimo v preiskovalca, zalezovalca in dokazovalca resnice.

Preprosta formula, kako na laž reagirati je tale:

1. Oznamo to, kar vidimo, opišimo dejstva (brez kritike, sodbe in moralke, kaj je prav in kaj ne)
2. Pokažimo razumevanje in sprejemanje.
3. In šele, ko se otrok počuti razumljenega in sprejetega – naredimo plan.

Iščimo skupaj rešitve za nastali prvotni problem. Nikar ne planimo in rešimo problema namesto otroka, raje otroku pomagajmo, da bo sam bolj odgovorno pristopil k problemu in ga rešil sam.

Dobra vzgoja je dober odnos. Bistvo dobrega odnosa pa je razumevanje, sprejemanje in spoštovanje. Lepo vedenje je namreč posledica dobre vzgoje in ne cilj dobre vzgoje. Kaznovanje nikoli ne vzgaja, ampak vedno poškoduje odnos med otrokom in staršem. Kazen, pa ne samo klofute, odmor in posledice, predvsem jeza, graja in kritika, vedno otroka prizadenejo. Pa to ne pomeni, da je otroku vse dovoljeno, daleč od tega. Obstajajo boljše poti. Na starših pa je, da jih odkrijejo in vedno znova odkrivajo. (<https://med.over.net/forum5/>)

3.4 Ali res vsi lažemo?

Laži se pojavljajo v brezštevilnih oblikah in količinah: od malih laži, ki jih že skoraj nezavedno izustimo, ker nekoga nočemo prizadeti, do veliko bolj škodljivih, varljivih laži, v katere lažni-vec sam strastno verjame. Do katere točke še lahko dopuščamo laganje? Kdaj torej laži postanejo nevarne?

Lažemo vsi. Poskrbeti pa moramo, da ko lažemo, posledice ne poslabšajo situacije. Vsekakor trosimo dobronamerne laži prijateljem, sorodnikom in ljubimcem, da bi se izognili nepotrebnim

trenjem in jih zaščitili pred (preveč) bolečo resnico. Z lažmi pa zakrivamo tudi resnice, ki niso tako neškodljive.

3.5 Zakaj lažemo in koliko lažemo?

Odgovore zakaj lažemo lahko najdemo v naslednjih vzrokih:

- Da ohranjamo pozitivno samopodobo (nihče ne želi biti neprimeren, slab, nezaželen ipd.).
- Da pridobimo koristi.
- Da se izognemo kazni.
- Lažemo zato, da drugim pridobimo koristi (priporočilo za delovno mesto zamolčimo napake tistega, ki ga priporočimo).
- Lažemo zato, da ne ogrozimo odnosov (ne morem na kavo, ker imam sestanek).

Koliko lažemo:

- Dvakrat dnevno.
- Lažemo približno 1/3 ljudi, ki jih dnevno srečujemo.
- Več lažemo bežnim znancem, manj bližnjim osebam.

(<http://arehpsihologija.edublogs.org/files/2008/09/11-Ugotavljanje-lazi>)

3.6 Najpogostejše lastnosti lažnivcev

Lažnivci imajo nekatere tipične lastnosti:

- vedno pripravljen odgovor
- izvorni odgovori,
- zgovornost (množica informacij, pa nič konkretnega)
- dober spomin,
- odsotnost strahu in občutkov krivde,
- dobra igra - igralec.

(<http://arehpsihologija.edublogs.org/files/2008/09/11-Ugotavljanje-lazi-2013-14-1hum9nk.pdf>)

4. OPREDELITEV PREVARE (LAŽI)

Zmesti, zavajati, hliniti, prikrivati, zaplesti, pretvarjati se, prevarati, ovinkariti....

Prevara - kakorkoli ji že rečemo je še vedno poskus zavajati ne samo nekoga drugega, temveč tudi samega sebe. Priznajmo si, včasih ljudje raje slišimo rahlo olepšano resnico, kot hladno, trdo resnico. (vir: Stan B. Walters: Resnica ali laž, MK 2003, Stran 17)

Trije dejavniki so navzoči v vsaki situaciji, v kateri pride do prevare:

- Izbira: je eden izmed ključnih dejavnikov, ki spremljajo laganje. Človeku se na primer zdi, da je pod pritiskom in da mu lahko prikrojena resnica prinaša več možnosti, zato se odloči za neko vrsto laži. Skoraj vsakdo ima mejo, svojo kodo časti, ki je ne bo prelomil. Povedano drugače, morda nikoli ne bi lagal svojemu partnerju, lagati svojemu nadrejenemu pa je zanj sprejemljivo.
- Priložnost: edini ključni dejavnik laganja, na katerega lahko vsaj delno vplivamo je priložnost. Če ne želimo biti tarča laži, ustvarimo vtis, da ni vredno ciljati na nas. Človeku, ki nam želi lagati, mora biti jasno, da mu laž ne bo prinesla nagrade. Če zna nekdo dobro komunicirati in je nagnjen k zavajanju, lahko proti temu storimo le malo. (Stan B. Walters: Resnica ali laž, MK 2003, Stran 20)
- Sposobnost: Sposobnost učinkovitega laganja je odvisna od komunikacijskih spretnosti in intelektualne moči. To ne pomeni, da so komunikativni ljudje bolj nagnjeni k zavajanju, a če se odločijo lagati bodo pri tem bolj uspešni. Žal je nekaterim laganje skoraj v naravi. (Stan B. Walters: Resnica ali laž, MK 2003, Stran 19)

4.1 Posredna prevara – izmikanje

Kadar se izmika, človek ne spreminja odločilne informacije, temveč jo le zadrži zase. Takšen način ima zanj nekaj prednosti in nekaj slabosti. Najprej mora lažnivec poznati resnico, da lahko potem nekatere dele informacije črta in izključi iz pogovora. Odločilno je tudi, da lažnivec točno ve, koliko podatkov je potrebno dati osebi, ki jo želi zavesti.

Odkrivanje laganja z izmikanjem oziroma z izpuščanjem ni lahka naloga. Veliko lažje je odkriti neposredno laganje, kot pa pri izmikanju, saj ne vemo to, kar ne vemo. Tu zadošča le logično razmišljanje. (Stan B. Walters: Resnica ali laž, MK 2003, Stran 26)

5. SPLOŠNE OBLIKE SPORAZUMEVANJA

Vsako človeško sporazumevanje uporablja štiri zelo splošne oblike sporazumevanja:

- Z govorico telesa.
- S kvaliteto glasu.
- Z vsebino govora.
- Z drobnimi, bežnimi sporočili, ki jim pravimo »mikroznaki«.

5.1 Nebesedno vedenje oziroma telesna govorica

Telesna govorica predstavlja večino človeške komunikacije, tudi do 65 % našega izražanja.

Znaki, ki nam lahko v prvi vrsti sprožijo alarm, da je nekaj narobe:

- polaganje rok na usta, roke na nos ali ušesa,
- premikanje rok ali prstov, stiskanje rok, obračanje glave,
- umikanje telesa nazaj,
- mežikanje, povešanje oči v leto ali desno,
- brezosebno zrenje v oči. (<http://www.viva.si/Psihologija-in-odnosi/6546>)

Slika 2: Govorica telesa (<https://www.google.si/url?sa=i&rct=j&q=&esrc=s&source>)

5.2 Kvaliteta glasu

Med vsemi sporočili in znamenji, ki jih oddajamo, ko se z nekom sporazumevamo, predstavlja glas le 20 odstotkov. Teh 20 odstotkov pa nosi zelo zgoščene informacije. (vir: Stan B. Walters: Resnica ali laž, MK 2003, Stran 75)

Govor je lažje nadzorovati kot telesno govorico. Glasen govor lahko nakazuje jezen odziv, o katerem bomo govorili kasneje ali pa razočaranje človeka, ki čuti, da mu ne verjamejo. Pri

ljudeh ki lažejo, opazimo več govornih nepravilnosti kot pri tistih, ki govorijo resnico. nepravilnosti so lahko: jecljanje, zatikanje, mrmranje in sicer:

- negotovost izražanja (mhm, hm, am ...),
- jezikovne napake (nedokončani stavki, besedni spodrsaljaji, ponavljanje besed ...),
- spremenjena višina glasu (zvišan ali znižan glas),
- sprememba gostote besed v minuti govora,
- premolki (pogostost in trajanje).

<http://arehpsihologija.edublogs.org/files/2008/09/11-Ugotavljanje-lazi-2013-14-1hum9nk.pdf>

5.3 Vsebina govora

»Izmed vseh orodij, ki jih imamo na voljo za sporazumevanje, predstavlja vsebina govora najmanjši del – samo 7 odstotkov. Teh 7 odstotkov pa je kljub temu lahko najbolj pomemben del mojih sporočil, ki se jih odločim usmeriti k poslušalcu.« (Stan B. Walters: Resnica ali laž, MK 2003, Stran 88)

5.4 Mikroznaki

Med neverbalne znake, ki jih najteže nadzorujemo, spadajo tako imenovani mikroznaki (angl. microexpressions), ki nam »uhajajo« v več oblikah:

- neprijetno spreminjanje glasu,
- hitro in drobno kimanje z glavo,
- negativni izrazi na obrazu. (<http://www.fm-kp.si/zalozba/ISSN>).

6. RESNICE IN MITI O LAŽEH:

Lažnivec ne gleda v oči

Ni res, da lažnivec sogovornika nikoli ne gleda v oči, ker izurjeni ta trik še kako dobro poznajo. Medtem ko vas bo obračal okoli svojega prsta, bo blefer nepretrgoma zrl v vaše oči. Prav tukaj pa ga lahko ujamate! Lažnivec vas bo namreč gledal v oči bolj, kot bi bilo to potrebno, saj s tem poskuša prikriti svojo laž.

Pozorni bodite tudi na smer njegovih oči potem, ko ste ga prosili za opis dogodka, za katerega sumite, da je zlagan. Gibanje njegovih oči vam namreč razkriva, kateri del možganov trenutno

uporablja, oziroma način delovanja njegovega uma. Večina ljudi pogleda v desno, kadar umsko gradi zvok ali podobo, se pravi, ko laže. Kadar se ljudje poskušamo spomniti, kaj se je v resnici zgodilo, pa običajno pogledamo v levo. Ta trzljaj je nagonski, hitre narave, zato ga je skoraj nemogoče ponarediti, trdijo strokovnjaki. (<https://www.cosmopolitan.si/samo-zate/kaj-izdaja-laznivca/>)

Lažnivec pri zgodbi ne ponovi napak

Poskusite s prijateljico: vprašajte jo, kaj je počela dva dni nazaj, od trenutka ko je prišla iz službe, do takrat, ko je legla k počitku. Verjetno vam ne bo mogla obnoviti dogodkov, ne da bi se pri tem nekajkrat zmotila. Težko si je namreč zapomniti vse stvari v točnem zaporedju v tako dolgem obdobju.

Če nam kdo torej podaja resničen potek dogodkov, se bo pogostokrat popravil, medtem ko postavlja spomin stvari na svoje pravo mesto. Lažnivci takih napak ne morejo storiti, ker so si zgodbo pripravili že vnaprej. Nikoli ne bodo rekli “Čakaj malo, tega pa nisem prav povedal.” Brezmadežni potek zgodbe skoraj vedno opozarja na laž. (<https://www.cosmopolitan.si/samo-zate/kaj-izdaja-laznivca/>)

Pri laži priteče v obraz več krvi

Ko lažemo, nos v resnici zraste! “Pravljica o Ostržku vendarle ni le za otroke,” pravi Creswellova. “Vaše telo reagira na laž tako, da priteče več krvi v obraz. Pri nekaterih ljudeh se na obrazu pojavi rdečica. Poleg tega oteče tudi nos in se poveča za nekaj delčkov milimetra. Prostemu očesu to seveda ni vidno, lažnivec običajno to občuti kot nekakšno ščemenje, zato se nosu tudi skoraj vedno nezavedno dotakne, kar je gotov znak, da laže.”(<https://www.cosmopolitan.si/samo-zate/kaj-izdaja-laznivca/>)

Slika 3: Ostržkov nos (<https://www.google.si/search?q=la%C5%BEnivec>)

7. METODOLOGIJA DELA

Za raziskovanje sem izbrala različne metode dela. Za teoretični del sem v knjižnici poiskala strokovno literaturo. Nekaj podatkov sem našla v časopisih, največ pa na različnih spletnih straneh.

Koliko vedo in uporabljajo laži moji sošolci, sem ugotavljala s pomočjo anonimne ankete, ki sem jo razdelila med učence od 4. – 9. razreda.

Starši so reševali spletno anketo.

Za intervju sem prosila našo psihologinjo, pedagoginjo, Aleksandro Borovnik.

8. REZULTATI

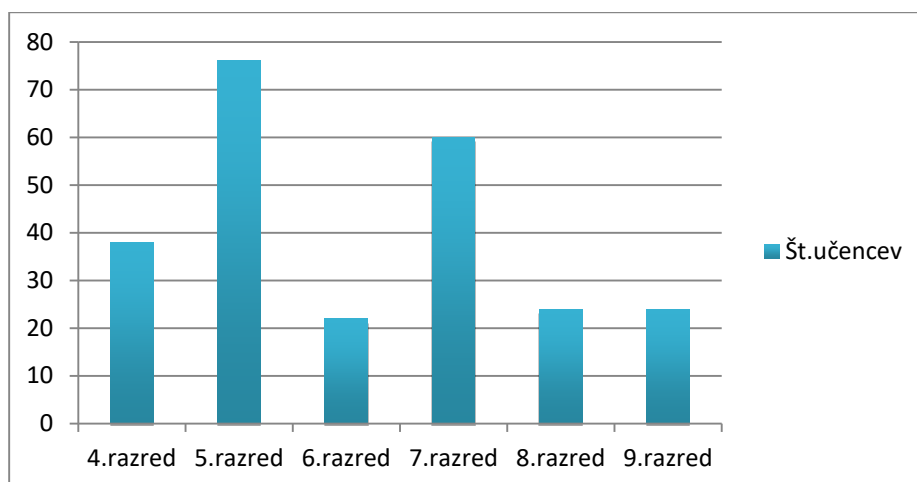
8.1 Rezultati ankete, na katero so odgovarjali učenci naše šole.

Sestavila sem anketo (priloga 1), ki sem jo razdelila med učence od 4. – 9. razreda.

Tabela 1: Število anketirancev.

Razred	Št. učencev
4. razred	38
5. razred	76
6. razred	22
7. razred	60
8. razred	24
9. razred	24
SKUPAJ	244

Graf 1: Sodelujoči v anketi.

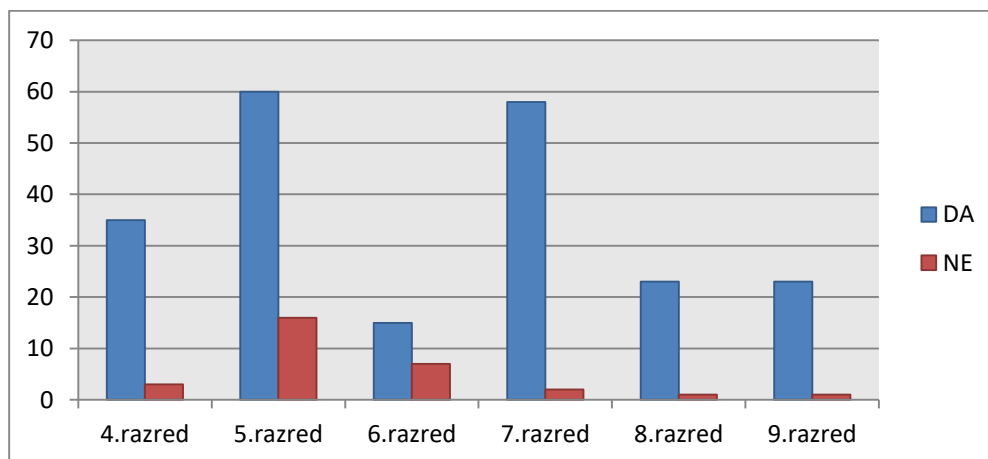

1. Vprašanje: Ali kdaj lažeš (možen odgovor DA ali NE)

Tabela 2: Ali kdaj lažeš?

Razred	DA	v %	NE	v %
4. razred	35	92	3	8
5. razred	60	79	16	21
6. razred	15	68	7	32
7. razred	58	97	2	3
8. razred	23	96	1	4
9. razred	23	96	1	4
SKUPAJ	214		30	

Graf 2: Odgovori anketirancev na vprašanje ali kdaj lažejo.

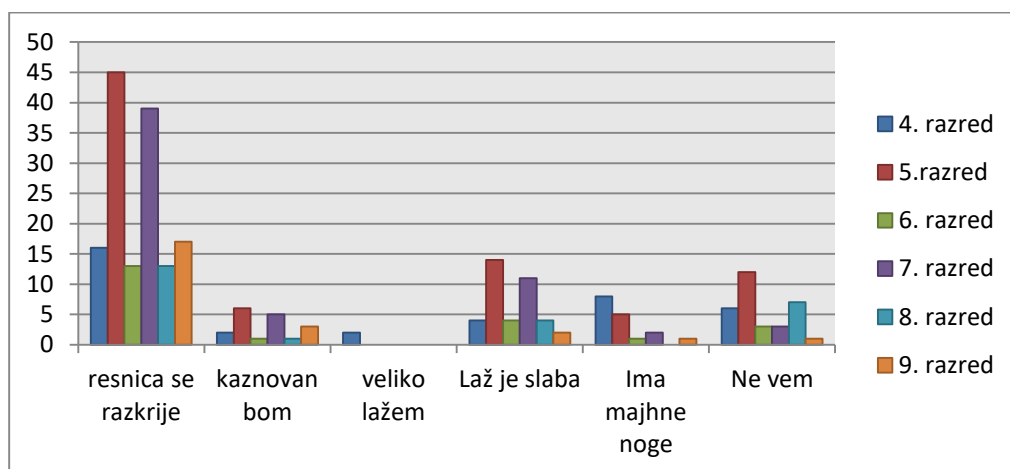
Na podlagi odgovorov sem ugotovila, da največ lažejo učenci sedmega razreda, najmanj pa v šestem razredu. Velik odstotek oseb, ki lažejo, kar je bil zame zanimiv rezultat.

2. Vprašanje: »Laž ima kratke noge« - na kaj pomisliš ob tem pregovoru?

Tabela 3: Na kaj pomisliš ob pregovoru: »Laž ima kratke noge«.

Razred	Resnica se bo hitro razkrila	Kaznovan bom (posledica)	Veliko lažem	Laž je slaba	Laž ima majhne noge	Ne vem
4. razred	16	2	2	4	8	6
5. razred	45	6	0	14	5	12
6. razred	13	1	0	4	1	3
7. razred	39	5	0	11	3	2
8. razred	13	1	0	4	0	7
9. razred	17	3	0	2	1	1

Graf 3: Prikaz poznavanja pregovora: »Laž ima kratke noge.«

Odgovori so bili pestri in delno so pokazali tudi, kaj si učenci mislijo o laganju.

3. Vprašanje: Kolikokrat se zgodi, da se zlažeš (obkroži)

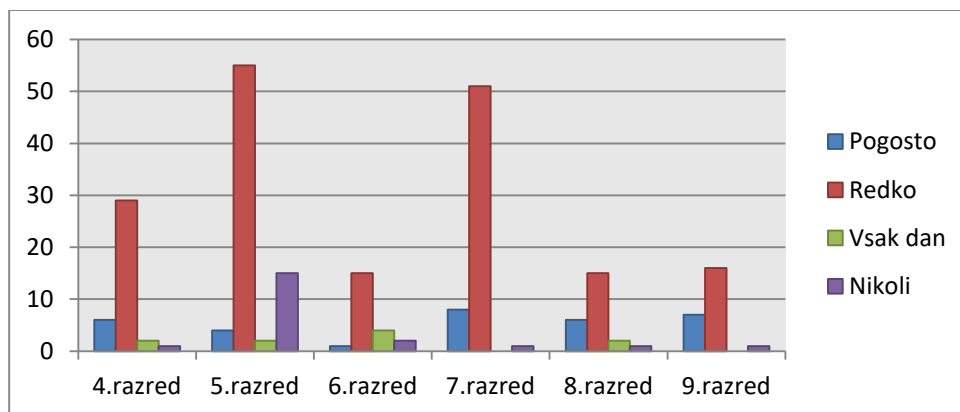
Anketiranci so imeli na voljo naslednje odgovore:

- a) pogosto b) redko c) vsak dan d) nikoli

Tabela 4: Kako pogosto anketiranci lažejo.

Razred	Pogosto	Redko	Vsak dan	Nikoli
4. razred	6	29	2	1
5. razred	4	55	2	15
6. razred	1	15	4	2
7. razred	8	51	0	1
8. razred	6	15	2	1
9. razred	7	16	0	1

Graf 4: Kako pogosto lažejo anketiranci.

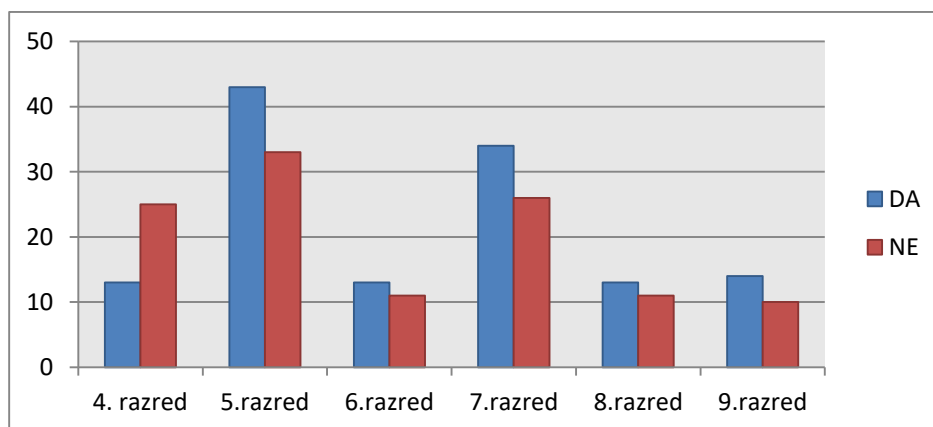
Iz prejetih odgovorov lahko razberem, da je učencem še vedno ljubša resnica in da laž uporabljajo v redkih primerih. Rezultati se ne ujemajo v celoti z odgovori na vprašanje ali lažejo.

4. Vprašanje: Ali ima tvoje laganje tudi kdaj kakšne posledice (obkroži DA ali NE)

Tabela 5: Ali ima laganje posledice?

Razred	Da	Ne
4. razred	13	25
5. razred	43	33
6. razred	13	11
7. razred	34	26
8. razred	13	11
9. razred	14	10

Graf 5: Prikaz zavedanja, da ima laž posledice.

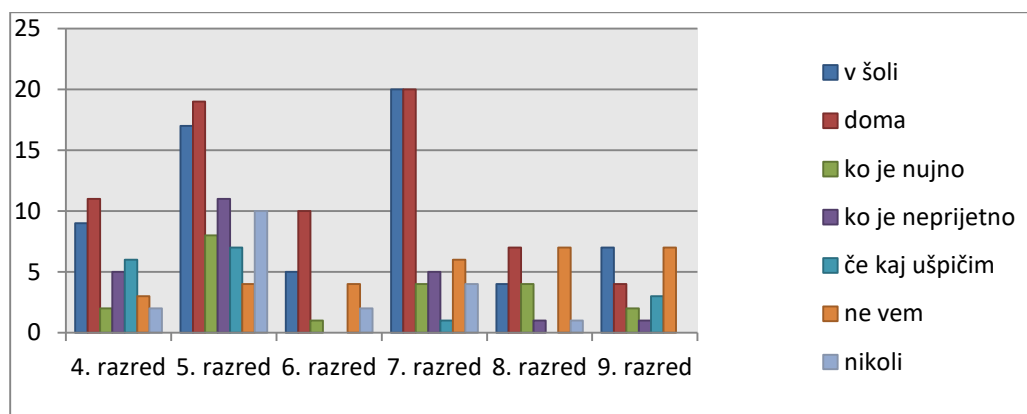
Iz podatkov lahko razberemo, da se učenci od 5. do 9. razreda zavedajo, da ima lahko laž določene posledice. Učenci 4. razreda se s tem ne strinjajo in menijo, da laž ne bo imela posledic. Takšen odgovor lahko pripišemo letom – saj so po mojem mišljenju še zelo otročji in mislijo drugače.

5. Vprašanje: v katerih situacijah se največkrat zlažeš?

Tabela 6: Situacije v katerih se učenci največkrat zlažejo.

	v šoli (zaradi ocen, naloge)	doma	ko je res nujno	ko je neprijetno	če kaj ušpičim	ne vem	nikoli
4. razred	9	11	2	5	6	3	2
5. razred	17	19	8	11	7	4	10
6. razred	5	10	1	0	0	4	2
7. razred	20	20	4	5	1	6	4
8. razred	4	7	4	1	0	7	1
9. razred	7	4	2	1	3	7	0

Graf 7: Situacije laganja anketirancev.

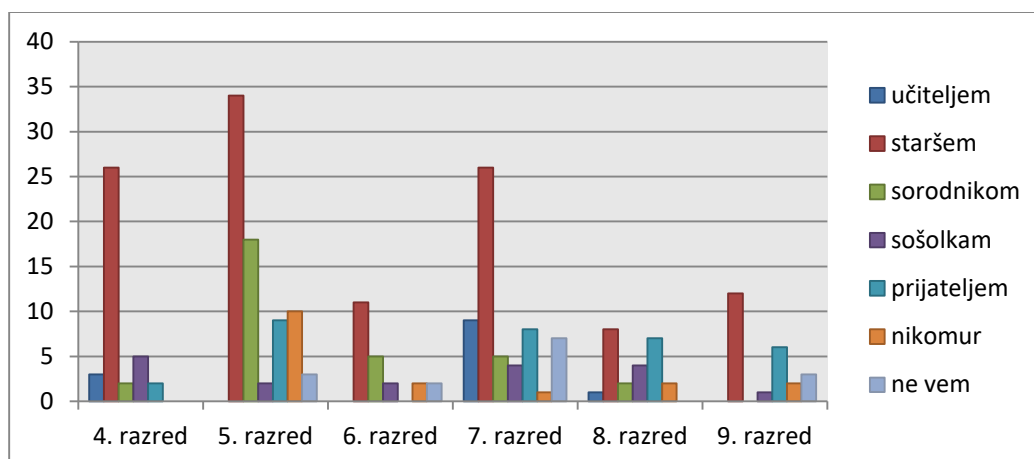
Iz izpolnjenih anket je razvidno, da se največkrat zlažejo zaradi ocen, naloge to pomeni v šoli, ter doma (da so se učili, da so pospravili sobo...).

6. Vprašanje: Komu se največkrat zlažeš?

Tabela 7: Komu se največkrat zlažeš?

	učiteljem	staršem	sorodnikom	sošolkam	prijateljem	nikomur	ne vem
4. razred	3	26	2	5	2	-	-
5. razred	-	34	18	2	9	10	3
6. razred	-	11	5	2	-	2	2
7. razred	9	26	5	4	8	1	7
8. razred	1	8	2	4	7	2	-
9. razred	-	12	-	1	6	2	3

Graf 7: Komu največ lažejo učenci naše šole?

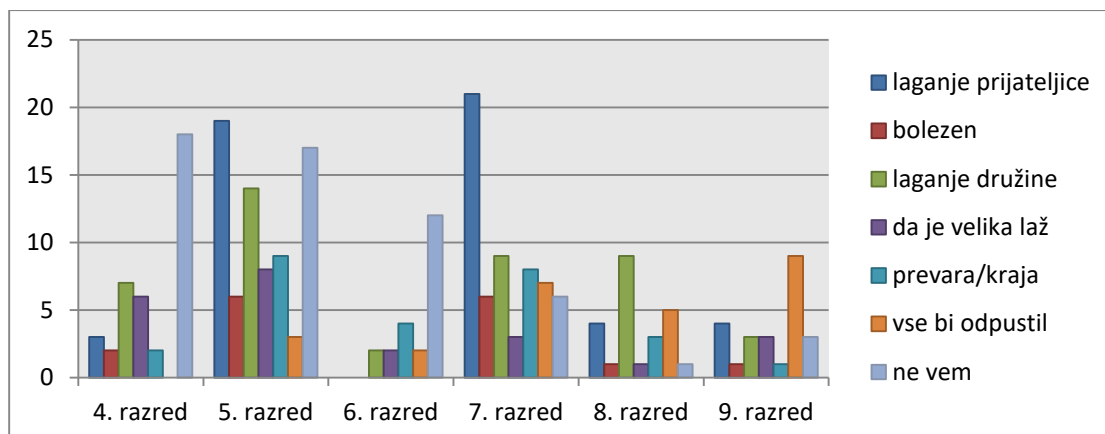
Iz dobljenih podatkov je razvidno, da se največkrat zlažemo staršem, bodisi zaradi ocen, zaradi pospravljanja. Nadalje sledijo laganja bratom, sestram in učiteljem. Laganje učiteljem je največje v 7. razredu, medtem ko v zadnjem razredu tega več ni.

7. Vprašanje: katere laži ne bi nikoli odpustil?

Tabela 8: Katere laži ne bi odpustil?

	laganje prijateljice	Laganje o boleznih	laganje družine	da je velika laž	prevara/kraja	vse bi odpustil	ne vem
4. razred	3	2	7	6	2	0	18
5. razred	19	6	14	8	9	3	17
6. razred	0	0	2	2	4	2	12
7. razred	21	6	9	3	8	7	6
8. razred	4	1	9	1	3	5	1
9. razred	4	1	3	3	1	9	3

Graf 8 : Katere laži ne bi učenci nikoli odpustili?

Največ anketirancev ne bi odpustilo laganja prijateljev. Starejši kot so anketiranci, več odpuščajo.

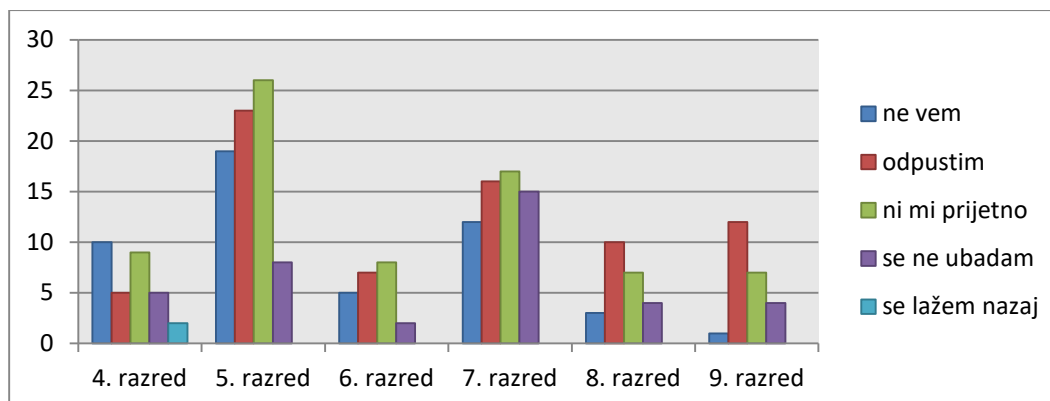
8. Vprašanje: Tudi tvoji prijatelji se velikokrat zlažejo tebi. Kaj meniš o tem?

Tabela 9: Mnenje o tem, da prijatelji velikokrat lažejo tebi.

	ne vem	odpustim	ni mi prijetno	se ne ubadam	se lažem nazaj
4. razred	10	5	9	5	2
5. razred	19	23	26	8	-
6. razred	5	7	8	2	-
7. razred	12	16	17	15	-
8. razred	3	10	7	4	-
9. razred	1	12	7	4	-

Iz prikazane tabele je razvidno, da anketiranci v veliki meri odpustijo laganje prijateljev, v veliki meri jim je neprijetno.

Graf 9: Mnenje o laganju prijateljev.

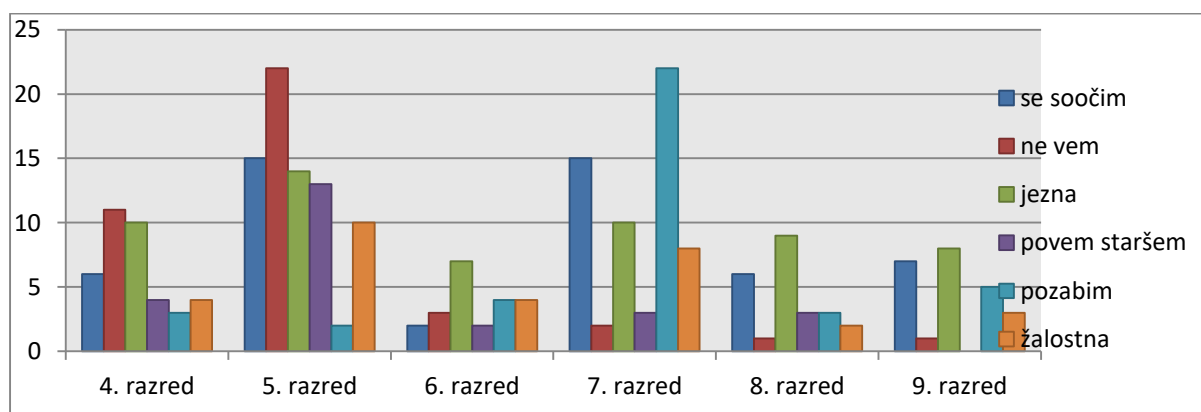
9. Vprašanje: Kako odreagiraš, če izveš, da so ti lagali?

Tabela10: Reakcija anketirancev na laganje.

	se soočim	ne vem	jezna	povem staršem	pozabim	žalostna
4. razred	6	11	10	4	3	4
5. razred	15	22	14	13	2	10
6. razred	2	3	7	2	4	4
7. razred	15	2	10	3	22	8
8. razred	6	1	9	3	3	2
9. razred	7	1	8	0	5	3

Iz tabele je razvidno, da je največ anketirancev najprej jeznih, v nižjih razredih, 4. in 5. razred, se večkrat obrnejo na starše, medtem, ko se v višjih razredih kar sami soočijo s tistimi, ki so lagali.

Graf 10: Reakcija anketirancev na ugotovljeno laganje.

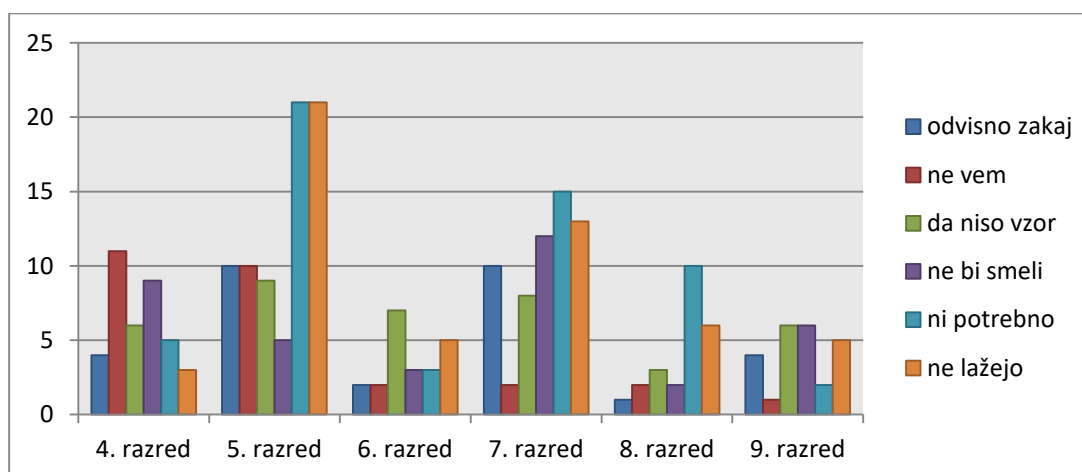

10. Vprašanje: Kaj meniš o laganju odraslih?

Tabela 11: Mnenje o laganju odraslih.

	odvisno za- kaj	ne vem	da niso vzor	ne bi smeli	ni potrebno	ne lažejo
4. razred	4	11	6	9	5	3
5. razred	10	10	9	5	21	21
6. razred	2	2	7	3	3	5
7. razred	10	2	8	12	15	13
8. razred	1	2	3	2	10	6
9. razred	4	1	6	6	2	5

Graf 11: Mnenje o laganju odraslih.

Iz zbranih podatkov je razvidno, da anketiranci menijo, da laganje odraslih ni potrebno, nekateri menijo, da ne bi smeli in da s tem niso vzor.

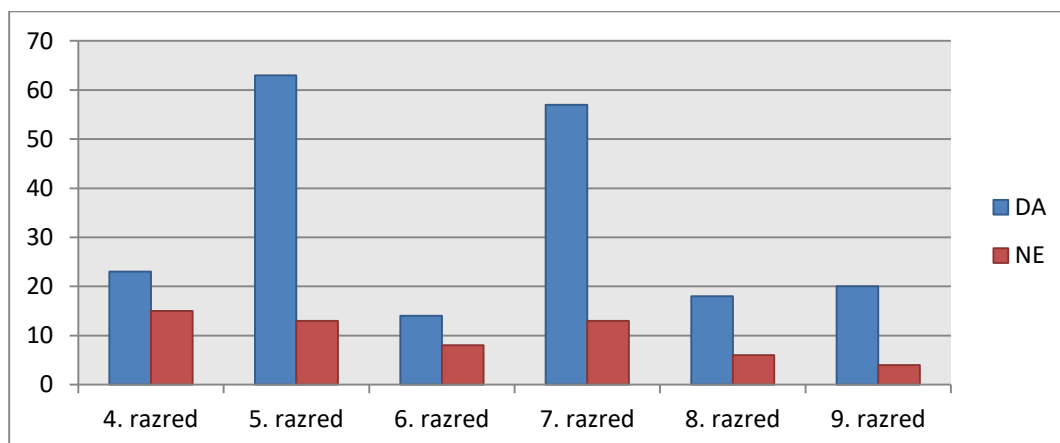
Je pa jih nekaj, ki vedo, da včasih brez tega ne gre in so se opredelili z odgovorom odvisno zakaj.

11. Vprašanje: Ali meniš, da je laganje tudi odvisnost (da ali ne)

Tabela 12: Ali je laganje odvisnost?

	DA	NE
4. razred	23	15
5. razred	63	13
6. razred	14	8
7. razred	57	13
8. razred	18	6
9. razred	20	4

Graf 12: Ali je laganje odvisnost?

Iz odgovorov je razvidno, da se anketiranci zavedajo, da je laganje lahko tudi odvisnost. Dejansko se z eno lažjo prične druga in se nadaljuje, če želimo ali ne.

12. Vprašanje: Ali mi zaupaš svojo zadnjo laž?

Veliko anketirancev na zadnje zastavljeno vprašanje ni želelo odgovarjati. Tisti, ki niso želeli zaupati zadnje laži so v tabeli 13 opredeljeni pod NE.

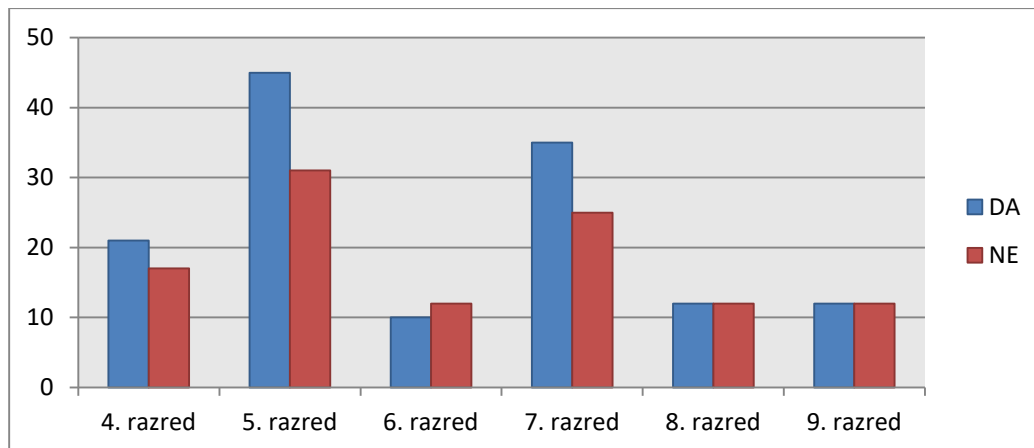
Tabela 13: Mi zaupaš zadnjo laž?

	DA	NE
4. razred	21	17
5. razred	45	31
6. razred	10	12
7. razred	35	25
8. razred	12	12

9. razred	12	12
-----------	----	----

Iz anket je razvidno, da kljub vsemu anketiranci niso ponosni na svoje laži in nič kaj ne želijo povedati oziroma zapisati zadnje laži.

Graf 13: Mi zaupaš zadnjo laž?

Anketiranci, ki so zapisali svojo zadnjo laž so zapisali:

- laganje so o oceni,
- laganje so o nalogah,
- laganje so, da so pospravili sobo,
- laganje o tem, da so se učili.

Odgovori so se ponavljali med vsemi razredi.

8.2 Analiza odgovorov spletne ankete za starše

Na spletno anketo za starše je odgovorilo 89 staršev. Odgovori so si bili v glavnini enotni.

1. Kakšno je vaše mnenje o laganju?

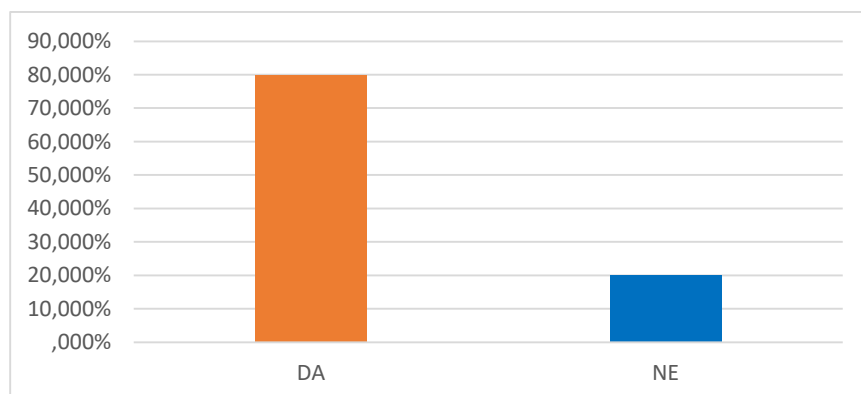
Tabela 14: Mnenja staršev o laganju.

odgovor	Število odgovorov
slabo, nedopustno, negativno, grozno, ne odobravam	30
laž ima kratke noge	8
resnica vedno pride na dan	2
včasih pride prav, vendar ni lepo	12
laganje je nespametna bližnjica	1
ni lepa lastnost	5
včasih majhna laž reši veliko težavo	2
sestavni del človekovega vedenja	1
povzroči nezaupanje človeka	1

Večina staršev meni, da je laganje slabo, nedopustno, negativno, grozno in ga ne odobravajo.

2. Ali se kdaj zlažete?

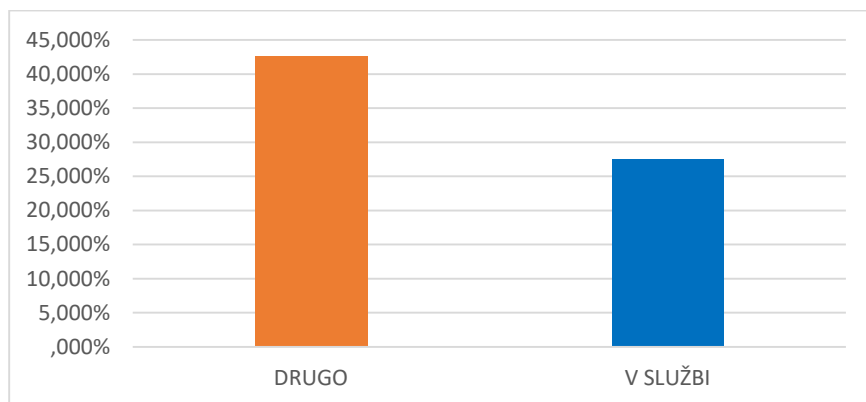
Graf 14: Ali se starši kdaj zlažejo?

Odgovor staršev na to, ali kdaj lažejo je presenetljiv. 80 odstotkov anketiranih staršev se kdaj zlaže.

3. Komu se največkrat zlažete?

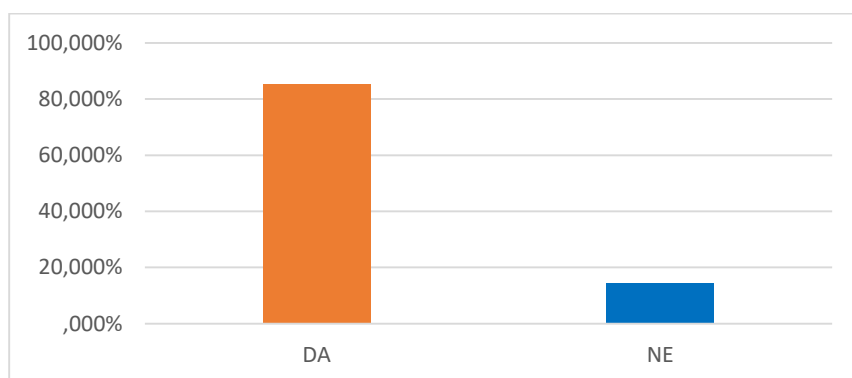
Graf 15: Komu se starši največkrat zlažejo.

Komu se zlažejo starši: otrokom, partnerjem, družini, manj pa v službi.

4. Ali se vam vaš otrok kdaj zlaže?

Graf 16: Ali se vam vaš otrok kdaj zlaže?

Veliko staršev meni, da se jim otrok kdaj zlaže.

5. Kako prepoznate laž pri svojem otroku?

Tabela 15: Prepoznavanje laži pri otrocih.

odgovor	Število odgovorov
po mimiki obraza, drži telesa	27
ne pogleda v oči	9
po neverbalni komunikaciji (govorica telesa) in dobrem poznavanju otroka	3
nečiste besede in prekinjeni stavki	17
podaja različne odgovore	3

drugačno, čudno obnašanje	8
enostavno prepoznam	2
nelagodje, neiskren pogled, navihan nasmeh	3
rdečica na obrazu	1
ne prepoznam je	2
s podvprašanji	2
ne laže	1

Starši menijo, da prepoznajo otroka z lažjo po mimiki obraza, drži telesa, nečistih besedah in prekinjenih stavkih.

6. O čem vaš otrok najpogosteje govori neresnico?

Tabela 16: Najpogostejše laži otrok anketiranih staršev.

odgovor	Število odgovorov
o šoli, ocenah, domačih nalogah, učenju	22
o vsem	1
o nepomembnih stvareh, različno	17
o uporabi telefona	2
o ljubezni	1
o delu, ki ga ne naredi	14
o prenašanju krivde na drugega	4
o umivanju zob	1
o igranju igrice	5
o svojem obnašanju	2
o druženju s prijatelji	2

Spoznala sem, da otroci največkrat govorijo neresnico o šoli, ocenah, domačih nalogah in učenju.

7. Kako odreagirate, ko otroka »ujamete« na laži?

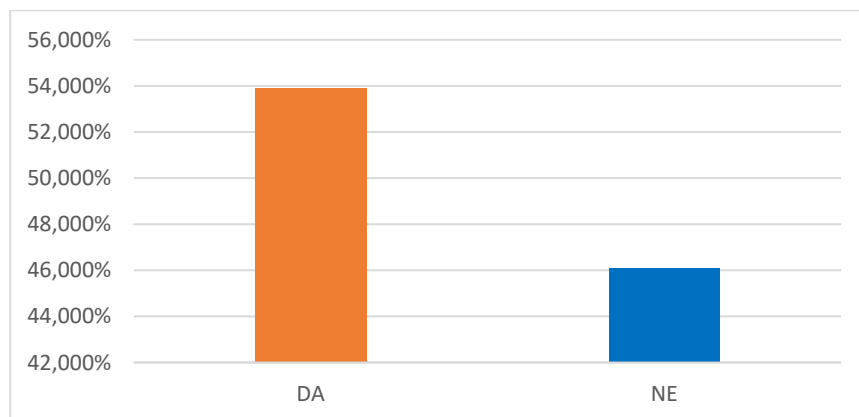
Tabela 17: Reakcije staršev ob laganju njihovega otroka.

odgovor	Število odgovorov
dobi kazen	10
se pogovorim in povem, da to ni prav	42
soočim se z njim	2
razložim mu posledice dejanja	8
jezna sem	7
povem, da to ni prav	5
dam mu še eno priložnost	1
mirno	2
ne laže	1

Če starši odkrijejo, da jim je otrok lagal, si vzamejo čas za pogovor z njimi ter jim povedo, da to ni prav. Takšna rešitev je vedno pravilna, saj otrok ve, da so starši vedeli za laž, so se pa pogovorili, kaj pomeni ta laž za vse.

8. Odobravate »male laži«?

Graf 17: Odobravanje »malih« laži pri starših.

Starši večinoma odobravajo male laži. Vendar je tanka črta med malo in veliko lažjo.

8.3 Zapis intervjuja s psihologinjo Aleksandro Borovnik

V sredo, 7. 2. 2018, sem obiskala šolsko psihologinjo, pedagoginjo, Aleksandro Borovnik, kateri sem postavila vprašanja o laganju.

1. Kakšno je vaše mnenje o laganju?

”Laž ima kratke noge. Menim, da še danes velja ta pregovor. Četudi je laž zelo velika, jo je potrebno povedati, da ne pride še do večje. Ni se vredno lagati, saj slej kot prej pride resnica na dan.”

2. Kako prepoznate, da vam učenec/učenka laže?

”Če ne povedo resnice in vztrajajo z lažjo, jim postavim večkrat enako vprašanje (zato vedno pozorno poslušam). Če se učenec/učenka ne laže, bo vedno povedal/a isto. Če govori laž, bo se enkrat zmotil/a in povedal/a malenkost drugače. Če gre za resnico ali laž, ugotavljam z opazovanjem obrazne mimike in telesne govorice.”

3. O čem učenec/učenka največkrat laže oziroma govori neresnico?

”Učenci se največkrat zlažejo o povzročeni škodi, za katero so odgovorni. Zgodi se tudi, da se zlažejo o medvrstnim nasiljem oziroma se nasilja sploh ne zavedajo.”

4. Kako odreagirate, ko ugotovite, da vam je učenec/učenka lagal?

”Poskušam ga/jo razumeti. S pogovorom se daleč pride, da mu/ji zagotavljam, da bo resnica razkrita.”

9. DRUŽBENA ODGOVORNOST

Vsak posameznik je odgovoren za svoja dejanja. Večkrat se srečamo z neprijetnimi situacijami in na nas je, da se odzovemo odraslo in odgovorno. Laganje pomeni prelaganje resnice na kasnejše obdobje, kar pa je lahko zelo kruto, saj če se ne moremo takoj soočiti z resnico, kako se bomo šele potem, ko smo z mislimi že drugje.

Vedeti moramo, da se mora vsak posameznik zavedati, da laganje družbi in dragim ljudem ni primerno in ni zrelo. Ja, večkrat moramo »reči« nekaj, za kar vemo, da ni popolnoma res, vendar naučiti se moramo, da je resnica na koncu kljub temu boljša in primernejša.

V kolikor ljudje in družba spoznajo, da si ti človek, ki ne prenese laži in tudi sam ne laže, se temu primerno odzovejo tudi drugi.

10. ZAKLJUČEK

S prebiranjem literature in zbiranjem podatkov s pomočjo dveh anket in intervjuja sem skušala potrditi moje hipoteze.

Hipoteza 1: Več kot 80% učencev naše šole kdaj laže

Učencem naše šole sem dala anketo, na katero so odgovorili. Na podlagi podatkov iz ankete za učence sem hipotezo potrdila, saj več kot 88 % učencev laže in le 12 % učencev ne laže. Anketa je zajela učence od 4. do 9. razreda in učenci sedmih razredov lažejo največ, najmanj pa učenci šestih razredov. S tem je hipoteza potrjena, saj laže 88% učencev, kar dokazujem s tabelo 18 in z grafom 18 ankete učencev naše osnovne šole.

Hipoteza 2: Učenci največkrat lažejo doma

Največ učencev laže doma. Lažejo glede tega, da nimajo naloge, da se nimajo kaj za učiti, da niso dobili ocene. Lažejo, da so v šoli pridni, da jih učitelji ne razumejo, da se niso topli, da so bili pridni, da niso »špricali« pouka, da niso zaspali, ker je ura odpadla, da so pospravili sobo, posodo...

Potrditev hipoteze potrjuje anketno vprašanje številka 5 in 6, katere rezultati so v tabeli in grafu 19 in s tem potrjujem, da je hipoteza, da učenci največkrat lažejo doma potrjena.

Hipoteza 3: Starši slutijo kdaj jim otrok laže in prepoznajo kdaj jim otrok ne govori resnice.

Da bi potrdila to hipotezo sem sestavila anketo za starše iz katere je razvidno, da starši slutijo, kdaj jim otrok laže. Starši imajo »sedmi« čut za takšne stvari, otroci so pa kljub temu otroci, ki reagirajo na laž z znaki, kot so potenje, jecljanje, izmikanje pogledu, mimika obraza, telesna govorica...

Starši absolutno slutijo in vedo, kdaj jim otrok laže in s tem potrjujem hipotezo številka 3. (graf 20 – anketa staršev)

Hipoteza 4: 20 % staršev kaznuje svoje otroke, če jim lažejo.

Da bi ugotovila, ali starši kaznujejo svoje otroke sem povprašala starše za njihovo reakcijo. Le 11 % staršev svoje otroke za laž kaznuje, 47 odstotkov staršev se z otroci raje pogovori kot kaznuje, dobrih 8 odstotkov staršev otrokom razloži posledice laganja. (tabela 20)

S to anketo staršev ugotavljam, da hipoteza, da 20 % staršev kaznuje svoje otroke ni potrjena. Namen moje naloge je bil, da se seznanim z mišljenjem učencev naše šole o laganju. V začetku me je skrbelo, da bom našla premalo podatkov in informacij za raziskovanje. Kmalu sem se znašla v poplavi različnih informacij in težko se je bilo držati zastavljenih ciljev.

Z delom in raziskovanjem sem zelo zadovoljna, manj z rezultati, ki dokazujejo, da učenci naše šole izredno radi lažejo. Prav zanimivo se je sedaj pogovarjati s sošolci ali sošolkami in se ob tem spraševati: kaj mi zdaj laže ali ne?

Namen moje raziskovalne naloge je, da ugotovim, kako je z lažjo na naši šoli. Prepričana sem, da smo vsi učenci bolj ali manj večji tega, hkrati, pa se ne zavedamo, kako nevarna zna biti nedolžna laž, ki lahko hitro preraste v kaj večjega.

Glede na našo starost sem prepričana, da gre pri nas tu in tam za kakšno manjšo »nedolžno« laž, bistvo pa je, da nas starši motivirajo, da povemo po resnici in se soočimo s posledicami, ne glede na to, ali so za nas ugodne ali ne. Le s tem bomo zrasli v dobre, samozavestne ljudi, ki imajo svoja načela.

Glede na vse pridobljene podatke o lažeh pri učencih, starših bi se mogoče lahko lotila še ankete s katero bi povprašala naše učitelje in učiteljice, kaj mislijo o laganju. Prav zanimivo bi bilo dobiti še njihovo mnenje.

Glede na rezultate raziskovanja med učenci naše šole sem razmišljala o možnosti nadaljnjega raziskovanja tudi v smeri, da bi učence povprašala o uporabi neprimernih besed v šoli, doma. No, mislim, da bi tudi ta anketa bila zanimiva, saj menim, da je uporaba »neprimernih« besed kar pogosta med nami.

Bodisi nedolžna laž, bodisi kronično laganje. So ljudje, ki ne premorejo dneva, ne da bi kakšno stvar preoblikovali po svoje, ji dodali kaj svojega in spremenili dejstva. To pomeni, da so povedali laž. Večkrat se zgodi, da se zlažemo zato, da imamo mir, da zadevo trenutno rešimo. Zavedati se moramo, da nedolžna laž vodi v vedno večjo laž in nemalokrat se zgodi, da več ne moremo iz tega, ker smo se preveč zapletli.

Laganje je v naravi človeka. Lažemo večkrat, včasih tudi nevede. Potruditi se moramo, da to ne postane vsakdanjik. Ljudje lažemo zato, ker mislimo, da bomo lažje prišli do cilja, da se bomo zato manj trudili, otroci večkrat lažejo zato, da ne bodo kaznovani, da se izognejo kazni. Po eni strani pravimo, da v življenju ne more biti nič tako hudega kot laganje in prikrivanje, po drugi strani pa raziskave kažejo, da naj bi vsaka oseba na dan izrekla vsaj eno laž.

11. VIRI IN LITERATURA

Knjižni viri:

Stan B. Walters: Resnica ali laž, MK 2003

Spletni viri:

<https://www.aktivni.si/psihologija/razkrivamo-nekaj-znakov-ki-so-obicajni-indikatorji-davam-oseba-laze/>, 10. 11. 2017, 9.00

<http://www.viva.si/Mnenja/3722/Laganje>, 16. 11. 2017, 13.00

<https://www.google.si/search?q=la%C5%BEivce>, 17. 11. 2017, 13.30

<http://www.viva.si/Psihologija-in-odnosi/12958/Razkrinkajte-la%C5%BEivce>, 27. 11. 2017, 14.00

<https://med.over.net/forum5/viewtopic.php?t=7302546>), 1. 12. 2017, 9. 30

<http://arehpsihologija.edublogs.org/files/2008/09/11-Ugotavljanje-lazi-2013-14-1hum9nk.pdf>, 9. 12. 2017, 10.30

<http://www.viva.si/Psihologija-in-odnosi/6546/Kak%C5%A1na-je-telesna-govorica-la%C5%BEivca>, 12. 1. 2018, 15.00

<https://www.google.si/url?sa=i&rct=j&q=&esrc=s&source>, 12. 1. 2018, 18.00

<http://arehpsihologija.edublogs.org/files/2008/09/11-Ugotavljanje-lazi-2013-14-1hum9nk.pdf>, 15. 1. 2018, 15.00

http://www.fm-kp.si/zalozba/ISSN/1854-4231/4_071-083.pdf, 20. 1. 2018, 13.00

<https://www.cosmopolitan.si/samo-zate/kaj-izdaja-laznivca/>, 20. 1. 2018, 15.00

<https://www.google.si/search?q=la%C5%BEivce>, 6. 2. 2018, 7.30

Anketa za učence

Spletna anketa za starše

Intervju

12. PRILOGE

12.1 Anketa za učence

Pozdravljen/a.

Sem Stela iz 8. b razreda. V letošnjem letu delam raziskovalno nalogo »Laž ima kratke noge«. Sestavila sem anketo in te prosim, da mi z odgovori na vprašanja pomagata pri raziskovanju. Anketa je anonimna. HVALA.

1. Ali kdaj lažeš? (obkroži)

DA NE

2. »Laž ima kratke noge« - na kaj pomisliš ob tem pregovoru?

3. Kolikokrat se zgodi, da se zlažeš? (obkroži)

A) pogosto B) redko C) vsak dan D) nikoli

4. Ali ima tvoje laganje tudi kdaj kakšne posledice? (obkroži)

DA NE

5. V katerih situacijah se največkrat zlažeš?

6. Komu se največkrat zlažeš? (zapiši)

7. Katere laži ne bi nikoli odpustil/a? (zapiši)

8. Tudi tvoji prijatelji se velikokrat zlažejo tebi. Kaj meniš o tem?

9. Kako odreagiraš, če zveš, da so ti lagali?

10. Kaj meniš o laganju odraslih?

11. Ali meniš, da je lahko laganje tudi odvisnost? (obkroži)

DA NE

12. Ali mi lahko zaupaš svojo zadnjo laž?

***** Hvala za vsa odgovorjena vprašanja!

12. 2 Spletna anketa za starše

"Laž ima kratke noge"

Sem Stela, učenka 8. b razreda in pišem raziskovalno nalogo o laganju. Prosim, če mi pomagate in odgovorite na zastavljena vprašanja. Hvala

1. Kakšno je vaše mnenje o laganju?

Vaš odgovor

2. Ali se kdaj zlažete?

DA

NE

3. Komu se največkrat zlažete?

doma

v službi

prijateljem

sorodnikom

drugo

4. Ali se vam vaš otrok kdaj zlaže?

DA

NE

5. Kako prepoznate laž pri svojem otroku?

Vaš odgovor

6. O čem vaš otrok najpogosteje govori neresnico?

Vaš odgovor

7. Kako odreagirate, ko otroka "ujamete" na laži?

Vaš odgovor

8. Odobravate "male laži"?

DA

NE